

nincs szükség, vagy majd csak később lesz szükség, ezért itt kell, hogy felvegyék a fizetésüket. És ide lehet dugni a minisztérium vagy más intézmények kiérdemesült vitézeit, a rendszernek kedves, de valahonnan menesztett kádereit, magas kapcsolatokkal rendelkező elvtársak nem túl elmés gyermekeit. A fizetési jegyzékek fognak majd tanúskodni, hogy kik és hányan vettek fel itten mekkora fizetéseket nagyobb erőfeszítés nélkül. Keszegekről mindenki tudta, hogy szakmához nem ért, hogy lepasszolta a minisztérium, azt is, hogy napszámra szerencsejáték cédulákat töltöget, de ez nem akadályozhatta meg Vazullát abban, hogy távollétében ne Keszeget alkalmazza kvázi-helyettes gyanánt.

A bérjegyzékre több olyan név is felkerült, amelyiknek a gazdája az intézményben sose dolgozott; neves folkmuzsikus, építész, író-szerkesztő.

Ez utóbbiról Gy. L.-ről szól az alábbi történet: a neves író-szerkesztő Gy. L. áll a pénztár ablaka előtt, sorban többedmagával. Odaér a fizető hölgy elé, és mondja, hogy ő Gy. L.

— Kérem a személyi igazolványát — így a hölgy.

— A kocsiban hagytam — mentegetőzik Gy. L.

— Akkor tessék lemenni érte.

— Kérem, — háborog Gy. L. emelt hangon —, itt mindenki igazolhatja, hogy én vagyok Gy. L.

— Én itt sose látom magát. Így hát nem ismerem magát. Hozza a személyi igazolványát.

Így történt. Gy. L. a következő hónapban már postán kapta a fizetését.

Vazulla és köre a rendszerváltozást meglehetősen apátiával éli meg. Ők azok, akik várnak. Van, akinek viszont felvitte az Isten a dolgát. Az egyik ismét párt-fejes. Ellenzéki képviselő a pici urbánus szamizdatügynök és a ciganológus kutató is.

A munkatársak egyike — ahogy írtuk — új helyre megy. Másik most keresi a helyét. Van, aki a másodállásában buzólkodik, vagy Kft-t alakít, vagy egyesületet szervez. Ki-ki megpróbál alkalmazkodni az új körülményekhez, az új minisztériumhoz, és igazodni a pártokhoz. Akik vezető helyeken ismerős névre bukkannak, azok örvendeznek. Fekete Gyuri rendes ember, így szól az egyik. Andrásfalvi Bercivel — így a másik — nagyon jól zsüriztünk együtt valamikor. S újabban latolgatják azt is, mi jót vagy rosszat hozhat nekik Kovács Sanyi, a friss minisztériumi főosztályvezető.

A háttérintézmény azonban egészében nemigen tud mit kezdeni magával.

TALÁLKOZÁSOK

A VI. Nemzetközi Gyermekszínjátszó Találkozóról Békéscsaba, 1992. július 12-24.

Kétszázötven gyerek egymás kezét fogva, ütemes dobszóra énekelt: BÉKÉSCSABA, KÖSZÖNÖM! Spirálisan körbefogták a város sétáló-utcáját lezáró szökőkutat. Az ének és a séta alatt a szökőkút nem működött, medencéjében mozdulatlanul pihent a víz. Ahogy az ének elhallgatott, mind a kétszázötven gyerek bedobta a vízbe a maga pinponglabdáját, melyen a neve és az országa állt. Ahogy az utolsó labda is a vízbe ért — a szökőkút sugarai a lehető legmagasabbra törtek, magukkal sodorva, pörgetve, dobálva a pinponglabdákat. Ez volt a nemzetközi találkozó záró pillanata Békéscsaba belvárosában.

Magyarul gyermekszínjátszó találkozóznak nevezték ezt a két hétig tartó eseményt, mely valójában drámapedagógiai műhely volt.

1. A struktúra

A megfelelő szervezet 1979 óta rendezi meg minden második évben a drama encountert 12-14 évesek részére, s a köztes éveken a youth counter-t 14-22 éves korosztály számára. Az Európai Tanács támogatásával szerveződő műhelyben minden európai országnak helye van, elsősorban persze az Európai Közösséghez tartozó országokból, de 1986-ban már magyarok is részt vehettek a dániai encounteren. S azóta ott vagyunk mind a drama, mind a youth encounteren.

A szervezeti szabályzat szerint minden országból nyolc, két (vagy több) nyelvű országból tizenkét gyerek érkezhet. (Pl. Magyarországról nyolc, de Svájc-ból, Belgiumból, Cseh és Szlovák Köztársaságból 6-6, azaz tizenkettő.) Egy-egy gyerek-csoporttal két felnőtt tanár érkezhet. Egyik az ún. animátor, aki szakmai munkát végez, a másik a supervisor, a felügyelő tanár, aki a nemzeti cso-

portokat vezeti. A felnőtteknek angolul, franciául vagy németül kell tudniuk. A gyerekek esetében jó, ha tudnak, de nem követelmény.

(Fontos itt megjegyezni, hogy idén először jött csoport Albániából, Észtországból, Oroszországból, Romániából és Szlavóniából.)

Az encountert három-tagú ún. "aristic team" vezette, melynek tagjai Patrick Quinnet, Belgiumból, Paul Kaiserman Angliából, és e sorok írója, Máté Lajos volt. Mi azonban hangsúlyozottan nem művészeti vezetők, hanem koordinátorok voltunk, és aszerint is működtünk. A kéthetes időközöt két nagy részre bontottuk. Teljesen elkülönítettük a délelőtti és délutáni munkát.

A délelőtti munkában a folyamat, a process volt a lényeges. Tizenkét csoportot formáltunk 20-24 gyerekből, melyekben egy országból csak két gyerek lehetett. Így pl. két magyar, két bolgár, két olasz stb. Ezeket a csoportokat két animátor vezette, akiknek kellett értenie egymás nyelvét és persze szellemiségét is.

A találkozó mottója Saint-Exuperytől kölcsönzött mondat volt: „Jól csak a szívével lát az ember”. Ez az egymás megértését, a másságot elismerő gondolat ismert volt az animátorok előtt már jó egy éve. A feladat az volt, hogy az első héten (hétfőtől-péntekig) a maguk csoportjában fogalmazzanak meg valamilyen drámai eszközzel egy üzenetet (message).

Szombat délelőtt mind a tizenkét csoport megmutatta a maga folyamatában megfogalmazott üzenetét a háromtagú teamnek. A következő napon, amíg a többiek kirándultak, addig mi összepárosítottuk a csoportokat, hogy melyik üzenete passzolhat a másikhoz, vagy egészíti ki azt. Így hat, két csoportból álló csoport jött létre. Ezek hétfőn megmutatták egymásnak az üzenetüket, sha

akarták együtt, ha akarták külön fogalmazták meg, újabb munkánkban a műhelymunkán a választ (response). Ezeket az így létrejött valamiket, folyamatok végeredményét mutatták be csütörtökön délelőtt már az egész tábor minden résztvevőjének. Lezárva így a kéthetes munkafolyamatot. Mi — a team — nem bíráltunk, csak koordináltunk. Nem szóltunk bele az egyének munkájába.

A délelőtti munka a valódi encounter előkészítésének fontos eleme volt, hogy az animátorokat már július 10-re kértük Békéscsabára, hogy előkészíthessük együttműködésüket. Játékokat játszottunk velük, melyek mind a kommunikációról, az egymás megértéséről szóltak. Majd „lottóhúzás” következett. Angol, francia és német kalapba tettük az e nyelveken beszélő animátorok nevét. Kettőt-kettőt húztunk minden kalapból. Ezek lettek a párok, akik azután a következő napon megpróbálták egymással koncepció dolgában szót érteni. Jobbára sikerült. Ha nem, ott új párt alakítottunk ki. Sajnos, ez az előkészítés nem sikerült 100%-osan, mert nyolc animátor nem érkezett meg időben. (Érthetetlen módon a magyar sem!) Ezek a csaka gyerekekkel érkező animátorok az egész munka során kissé kilógtak a sorból, és nem mind tudott igazán jól bekapcsolódni a munkába.

Égészen más jellegű volt a délutáni munka. Délutánra bárki, animátor és supervisor, egyaránt szabadon hirdethetett valamilyen műhelyt (workshop), melyre a gyerekek szabadon jelentkezhetek. A valódi munkamegosztás az volt, hogy délutáni műhelyt jobbára supervisorok hirdettek. Ezek a műhelyeken viszont a produkció volt a lényeges. Ezekből állt össze az az utcaszínházi etüd-sorozat, mellyel megköszöntük a házigazdák, Békéscsaba vendégszeretetét. Ilyen workshop volt pl. gimnasztika, improvizáció, zsonglorkodás, jazz-balet, szirtaki stb. De a maszk-készítők és a tárgyformálók is be tudtak kapcsolódni az utcaszínházi látványosságokba, melyek helyszíne a város sétáló-utcája volt. Az utcán belül a helyszíneket a műhely-vezetők választották ki, de a művészeti vezetés szerkesztette össze, találta ki a kezdés és a zárás ceremóniáját.

2. A tartalom

A tartalom a kapcsolat volt. Arra kellett a délelőtti munkában az animátoroknak törekedniük, hogy valami olyan üzenetet fogalmazzanak meg szavakkal, mozgással, zenével, tárgyakkal, ami az emberek egymás közötti megértését, a faji, vallási, nemzeti különbözőség megértését, az „idegen — szép” gondolatát fejezi ki. Ehhez adott támaszt a saint-exupery-i jelmondat. S ez a tartalmi üzenet, és a hozzá fogalmazott válasz jobbára mind a tizenkét munkacsoportban képes volt megfogalmazódni. Persze váltakozó színvonalon. De úgy vélem, — s a team is úgy vélte —, hogy négy-öt egészen kimagasló ered-

mény született. Mi volt a munka legfőbb eszköze? Az improvizáció. Az a fajta etüdözés, ami a magyar drámapedagógusok és színjátszó rendezők előtt sem ismeretlen.

Megítélésem szerint a két hét alaphangját az első munkahét folyamata, a „message” megfogalmazása ütötte meg. Itt általában az volt a munka alapja, hogy valamilyen meg nem értésből eljuttak a közös felismerésig: a békéhez és a megértéshez. Pl. külön-külön csoportok harcoltak egymással, majd megtalálva saját identitásukat, egymás kezét fogva, szép melódiában olvadtak egyggyé. Vagy külön-külön szigeteket alkotva, a békés élet folyamatait próbálták kiformalni. Érdekes módon inkább az emberi testtel és néhány eszközzel dolgoztak, mint tárgyakkal. Patrick Quinnet szép gondolata volt — az előkészítő megbeszéléseken, még októberben —, hogy milyen jó volna, ha az eszme tárgyakban fogalmazódna meg, pl. papírban. Nos, egyetlen csoport volt csak, amelyik papírral dolgozott. És bizony elég gyengén.

Az én véleményem szerint a párosított csoportok a második héten is jól dolgoztak, de a reponse, a válasz már nem volt olyan eredeti, mint az üzenet. Sok esetben inkább önismétlésnek hatott.

3. A tanulás

Szakmai — nekünk magyaroknak — annyi, hogy nem járunk rossz úton a drámapedagógiai módszereinkben. Rengeteg gyakorlat eleme ismerős, már korábban látott, itthon is alkalmazott. Talán az lehet új vonás, hogy az animátor szelídebben (minden agresszivitás nélkül) hagyja a gyerekeket dolgozni. Nem ragaszkodik eredeti elképzeléséhez, hanem hagyja változni. Magyarul: épít a gyerekek kreativitására! Ne feledjük, az itt működő módszert, kreatív drámának is nevezik.

Huszonkilenc országból 250 gyerek és ötvennégy felnőtt vett részt ezen a találkozón. A délelőtti munkában matematikai alapon, a délutánin önkéntes alapon szerveződtek közösséggé az idegen gyerekek. Az ún. „nemzeti csoportok” együtt laktak, étkeztek, rendszeresen találkoztak és „nemzeti bemutatókat” is tartottak. De a munka gerincében mégis az encounter, a kapcsolat állt. Idegenek együtt. Nem szavakban; tetteikben, a valóságos és kézzel fogható munkában ismerték meg egymást: a másik kultúráját, szokásait, idegenségét. S a gyerekek nemcsak tolerálták a másságot, hanem barátságok, szerelmek is szövődtek. A gyerekek szellemiségétől idegen a nacionalizmus, a rasszizmus. Ez a felnőttek találmánya. A gyerek ezt nem csak nem érzi, hanem figyelembe se veszi. „Jól csak a szívével lát az ember” — meg az eszével, a humorával, a játékos ösztönével.

Ez volt a 6. drama encounter legnagyobb tanulsága.

Máté Lajos

Tizenöt nyulak — Egy hét Angliában —

Azt hiszem, mindig különös elfogódottsággal jár, ha az ember külföldi tanulmányútra készül. Sokszorosan igaz lehet ez akkor, ha mesterségének, művészetének szülőhazájába indul. A drámatanár számára — tartozzon bármely irányzathoz — Anglia mindig is a „bölcső” marad.

Ez év júniusában, 13-21. között tizenötödmagammal járultunk ehhez a bölcsőhöz, és azt kellett hallanunk, hogy a gyermek — az iskolai tantervbe tanóráként beépített dráma mint választható tantárgy — élete az öt gondozók nagy riadalmára egyre inkább veszélybe kerül. Ez